

**Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky v Banskej Bystrici
Správa CHKO Cerová vrchovina**

**Program starostlivosti
o prírodnú rezerváciu Ťahan
(územie európskeho významu)
na obdobie rokov 2018-2047**

Financované z prostriedkov Európskeho fondu
regionálneho rozvoja (ERDF) v rámci projektu:
Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené
územia zahrnuté v sústave NATURA 2000

OBSAH

1. Základné údaje.....	3
1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu	3
1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území a územiám medzinárodného významu.....	3
1.3. Kategória a názov územia.....	3
1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia alebo medzinárodný doklad o zaradení lokality do sústavy území medzinárodného významu.....	3
1.5. Celková výmera chráneného územia a jeho ochranného pásma.....	3
1.6. Súčasný stav predmetu ochrany.....	4
1.6.1. Prírodné pomery.....	4
1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany.....	10
1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany.....	10
1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území.....	13
1.7. Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa.....	14
2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia) pozitívne a negatívne faktory	
2.1. Historický kontext.....	15
2.2. Stručný opis aktuálneho stavu.....	16
2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany.....	17
3. Ciele starostlivosti a opatrenia na ich dosiahnutie.....	19
3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory a zóny.....	19
3.2. Stanovenie operatívnych cieľov v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory a zóny	19
3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy.....	19
3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za nich, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia.....	20
4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti.....	25
5. Použité podklady a zdroje informácií.....	27
6. Prílohy.....	28
6.1. Mapa predmetov ochrany	
6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov	
6.3. Mapa využitia územia	
6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov	
6.5. Mapa zón	
6.6. Mapy navrhovaných opatrení starostlivosti na jednotlivých parcelách alebo jednotkách priestorového rozdelenia (JPRL, LPIS)	
6.7. Porastová mapa územia	

1. Základné údaje

1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu, ak je pridelené

Územie je evidované v štátnom zozname osobitne chránených častí prírody SR pod evidenčným číslom 1031.

1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území a územiám medzinárodného významu

Je súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000 ako územie európskeho významu SKUEV0363 Ťahan, ktoré je uvedené vo výnose Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004 5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu.

1.3. Kategória a názov územia

Prírodná rezervácia (PR) Ťahan

1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia alebo medzinárodný doklad o zaradení lokality do sústavy území medzinárodného významu

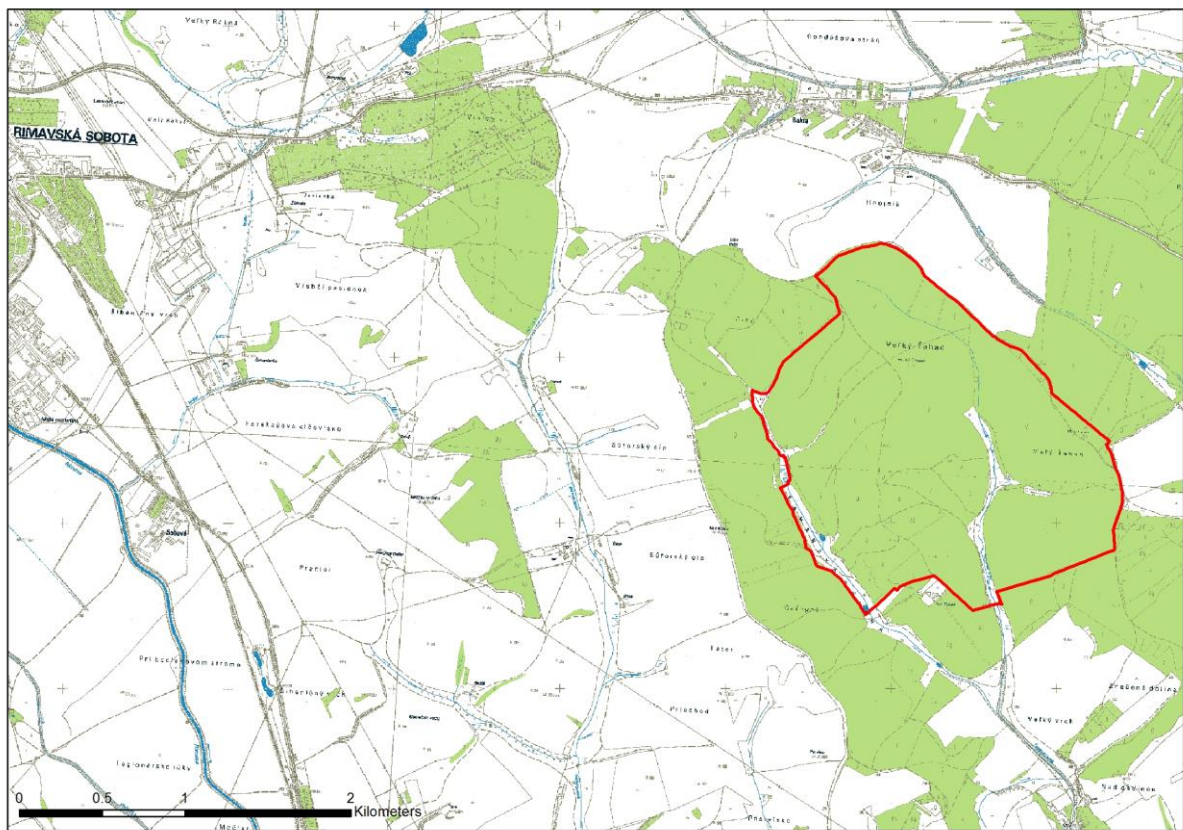
Chránené územie bolo vyhlásené Vyhláškou Krajského úradu životného prostredia v Banskej Bystrici č. 4/2012 z 5. apríla 2012, ktorou sa vyhlasuje prírodná rezervácia Ťahan. V území bol ustanovený 5. a 2. stupeň ochrany.

Časť územia, ktorá je zaradená do zóny A s 5. stupňom ochrany, bola chránená už od roku 2007 ako PR Ťahan všeobecne záväznou vyhláškou Krajského úradu v Banskej Bystrici č.11/1997 z 28. februára 1997. K prevyhláseniu a rozšíreniu územia došlo v roku 2012 v súvislosti so zabezpečením územnej ochrany územia európskeho významu SKUEV0363 Ťahan, ktoré sa plne prekrýva s územím PR.

1.5. Celková výmera chráneného územia a jeho ochranného pásma

Celková výmera chráneného územia je 309,1052 ha. Ochranné pásmo rezervácie nie je osobitne vyhlásené t.j. je ním v zmysle § 17 ods. 7 zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, územie do vzdialenosti 100 m smerom von od hranice PR a platí v ňom tretí stupeň územnej ochrany.

Obr. 1 Vymedzenie PR Ťahan

Vyhotovené pomocou služby WMS

<http://nipi.sazp.sk/arcgis/services/podklady/zbgis10r/MapServer/WMServer/?>, Tématické spracovanie S CHKO CV 2015

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Chránené územie zahŕňa väčšiu časť samostatného lesného komplexu nachádzajúceho sa v centrálnej časti Rimavskej kotliny v blízkosti mesta Rimavska Sobota.

Územie predstavuje komplex biotopov dubových a dubovo-hrabových lesov. Najviac zastúpený je biotop európskeho významu Ls3.4 (91M0) Dubovo-cerové lesy, ktorý sa vyskytuje na viac ako 70 % územia. Približne 25 % územia je tvorené biotopom národného významu Ls2.1 Dubovo-hrabové lesy karpatské a na plošne najmenšej časti sa vyskytuje biotop európskeho významu Ls3.2 (91I0*) Teplomilné ponticko-panónske dubové lesy na spraši a piesku (mapovanie lesných biotopov r. 2014, Slezák, M.).

Väčšina lesných porastov má podobný charakter, v drevinovom zložení sa percentuálne strieda dub cerový (*Quercus cerris*), hrab obyčajný (*Carpinus betulus*), dub zimný (*Quercus petraea* agg.) a dub letný (*Quercus robur* agg.). Pestrejšie druhové drevinové zloženie s výraznejším zastúpením krovín je viazané na okrajové časti a presvetlené hrebienky. Z drevín má vyššie zastúpenie aj javor poľný (*Acer campestre*), z krovín je najčastejší zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*). Ďalej sú v lesných biotopoch zastúpené aj javor tatársky (*Acer*

tataricum), jarabina brekyňová (*Sorbus torminalis*), hlohy (*Crataegus monogyna*, *C. laevigata*), bršleny (*Euonymus europaeus*, *E. verrucosus*), svíb krvavý (*Swida sanguinea*), čerešňa vtáčia (*Cerasus avium*), ruža šípová (*Rosa canina* agg.), slivka trnková (*Prunus spinosa*), hruška planá (*Pyrus communis*), borovica lesná (*Pinus sylvestris*), drieň obyčajný (*Cornus mas*), lieska obyčajná (*Corylus avellana*) a iné.

Na území prírodnej rezervácie sa nachádza niekoľko lokalít chráneného a európsky významného rastlinného druhu – **črievičník papučkový** (*Cypripedium calceolus*). Vyskytuje sa hlavne na pätách svahov s južnou, juhovýchodnou, juhozápadnou a západnou expozíciou. Jeho početnosť na jednotlivých lokalitách sa pohybuje od niekoľkých kusov až po vyše dvesto jedincov. Najväčšia populácia sa vyskytuje v bezzásahovej A zóne (EFP 1) s 5. stupňom ochrany.

Obr.2 Črievičník papučkový
(*Cypripedium calceolus*)

Črievičník papučkový je trváca 20-60 cm vysoká bylina s 3-5 široko vajcovitými až podlhovastými listami rastúcimi na stonke striedavo. Rozkonárením podzemku často vytvára bohaté trsy. Na jednej byli je 1 -2 (niekedy aj viac) kvetov, ktoré sú cca 4 cm dlhé, červenohnedé, s vydutým žltým papučkovitým pyskom bez ostrohy. Kvitne v máji až júli, rastie v listnatých (na Slovensku predovšetkým v bukových) a zmiešaných lesoch, na ich okrajoch, v krovinách, od pahorkatín až do horského stupňa. Uprednostňuje vápny podklad. Semená po vyklíčení vyrastú na povrch až po niekoľkoročnej (cca 4 roky) symbióze s hubami (mykoríza) – tieto zabezpečujú mladej rastline potrebné živiny. Rastlina prvýkrát zakvitne až po 10 rokoch. Kvet funguje ako pasca na hmyz – po spadnutí do vnútra zabezpečí opelenie rastliny. V PR Ťahan ide o najjužnejší výskyt *Cypripedium calceolus* v lesoch v rámci stredoslovenského regiónu.

Na lesné biotopy je viazaný aj výskyt ďalších chránených a v rôznych kategóriách ohrozených druhov z čeľade vstavačovitých (*Orchidaceae*) – vstavač purpurový (*Orchis purpurea*), kruštík drobnolistý (*Epipactis microphylla*), kruštík modrofialový (*Epipactis purpurata*), kruštík širokolistý (*Epipactis helleborine*), prilbovka červená (*Cephalanthera rubra*), prilbovka biela (*Cephalanthera damasonium*).

V zóne A (EFP 1) sa vyskytuje tiež populácia chráneného a zraniteľného rastlinného druhu – kosatec dvojfarebný (*Iris variegata*), ktorý však dlhodobo nekvitne, pravdepodobne vzhľadom na nevyhovujúce svetelné podmienky – vysoké zatienenie drevinami.

Zoologická charakteristika

Cieľovými druhmi živočíchov európskeho významu vyskytujúcimi sa v území sú **roháč obyčajný** (*Lucanus cervus*) a **fuzáč veľký** (*Cerambyx cerdo*).

V území boli doteraz realizované len čiastkové výskumy a monitoriny druhov vybraných taxonomických skupín. Zoznam taxónov bude po ďalších výskumoch priebežne doplňovaný.

Staré, štrukturované lesné porasty s výskytom dostatočného množstva odumretej ležatej drevnej hmoty, stojatých, suchých stromov a obzvlášť hrubých stromov, porasty s výskytom krovinej etáže sú vhodným biotopom pre široké spektrum živočíchov. Vo všeobecnosti môžeme povedať, že čím starší a štrukturovanejší je lesný biotop, tým je jeho druhová bohatosť väčšia.

Z chrobákov európskeho významu sú takéto lesné porasty v PR Ťahan biotopom okrem druhov uvedených ako predmet ochrany: roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), fuzáč veľký (*Cerambyx cerdo*) aj pre kováčika fialového (*Limoniscus violaceus*) a plocháča červeného (*Cucujus cinnaberinus*). Z druhov národného významu bol na hranici lesného a travinného biotopu zaznamenaný výskyt lajniaka skarabeusovitého (*Sisypus schaefferi*).

Obr. 3 Roháč obyčajný
(*Lucanus cervus*)

Roháč obyčajný je najväčší vo voľnej prírode sa vyskytujúci druh chrobáka na Slovensku s typickým pohlavným dimorfizmom. Roháče žijú v starých listnatých, hlavne svetlých dubových lesoch, ale aj na pasienkoch so soliternými listnatými stromami, v starých parkoch a záhradách.

Imága (dospelé jedince) sa objavujú v máji a v júni. Samičky kladú vajíčka do práchnivejších kmeňov starých stromov (hlavne duby, gaštany, jasene, čerešne a bresty). Larvy sa tu vyvíjajú viac rokov a živia sa práchnivejšími časťami stromov. Kuklia sa v zemi v blízkosti stromov. Imága sa liahnu na jeseň a zo schránky vyliezajú až na jar v ďalšom roku ich života. Dospelé jedince sa živia miazgou, šťavou poranených stromov.

Na lokalite PR Ťahan sa druh roháč vyskytuje mozaikovite, ale početne. Predpokladáme jeho celoplošné rozšírenie vo vhodných biotopoch. Na výskyt tohoto druhu má najväčší vplyv dostatok starých mohutných jedincov dubov najmä v presvetelných častiach porastov. Presnejšiu kvantifikáciu jeho početnosti je možné posúdiť až po viacročnom monitoringu druhu na lokalite.

Fuzáč veľký je druhý najväčší fuzáč žijúci na území Slovenska. Samičky kladú vajíčka do štrbín v kôre stojacich starých, ale živých dubov, najčastejšie na slnkom osvietenej strane kmeňov a hrubších konárov stromov (vzácnejšie kladú vajíčka aj do iných listnatých drevín). Larvy sa vyvíjajú viac rokov, najprv žijú pod kôrou, kde aj prezimujú. V druhom roku života sa začínajú živiť lykom, zavrtávajú sa hlbšie do dreva, kde druhý krát prezimujú. V treťom roku sa dospelá larva kuklí hlboko v dreve. Veľké, hákovito stočené komôrky v dreve sú typickým a jednoznačným dôkazom výskytu živočícha na lokalite. Imágo ešte raz prezimuje v dreve. Dospelých jedincov môžeme v prírode pozorovať v mesiacoch máj až september. Živia sa miazgou poranených stromov, cez deň sa zdržujú v korunách stromov. Aktívne sú hlavne večer a v noci.

Obr. 4 Fuzáč veľký
(*Cerambyx cerdo*)

Druh sa v území vyskytuje mozaikovite – málopočetne až ojedinele, celkovo biotopy sú však vhodné na jeho výskyt. Na výskyt tohto druhu má najväčší vplyv dostatok starých mohutných jedincov dubov najmä v presvetelných častiach porastov. Presnejšiu kvantifikáciu jeho početnosti je možné posúdiť až po viacročnom monitoringu druhu na lokalite.

Ďalšie významné druhy územia

Z motýľov boli na lokalite pozorované druhy európskeho významu ohniváčik veľký (*Lycaena dispar*), spriadač kostihojový (*Euplagia quadripunctaria*). Z druhov národného významu ohniváčik prútnatcový (*Lycaena thersamon*) a bielopásovec hrachorový (*Neptis sappho*). Z faunistického a z ekozozologického hľadiska medzi ďalšie významné druhy motýľov územia patria: *Apamea sicula*, *Amphipyra livida*, *Bucculatrix sp.*, *Calymma communimacula*, *Chersotis rectangula*, *Ethmia haemorrhoidella*, lišaj dubový (*Marumba quercus*), perlovec černicový (*Brenthis daphne*), *Phaiogramma etruscaria*, *Spiris striga*, vidlochvost ovocný (*Iphioides podalirius*).

Umelo vybudované jazierka na okraji lesných porastov sú významným reprodukčným biotopom obojživelníkov. Z druhov európskeho významu bol v území zaznamenaný výskyt rosničky zelenej (*Hyla arborea*), skokana štíhleho (*Rana dalmatina*) a výskyt bližšie neurčených taxónov zelených skokanov (*Rana sp.*). V bezmennom vodnom toku v Ťahanskej doline a v periodických mlákach na vlhkých lúkach sa vyskytuje aj kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), z druhov národného významu mlok bodkovaný (*Triturus vulgaris*). Z plazov európskeho významu sa v území PR Ťahan vyskytuje jašterica bystrá (*Lacerta agilis*), užovka stromová (*Elaphe longissima*), z druhov národného významu užovka obojková (*Natrix natrix*).

Zoznam vtákov zaznamenaných v území je rozsiahlejší. Druhy môžeme deliť na hniezdiče a na migrujúce/zimujúce druhy nasledovne:

- hniezdiace druhy: bažant poľovný (*Phasianus colchicus*), brhlík lesný (*Sitta europea*), d'ateľ čierny (*Dryocopus martius*), d'ateľ malý (*Dendrocopos minor*), d'ateľ prostredný (*Dendrocopos medius*), d'ateľ veľký (*Dendrocopos major*), drozd čierny (*Turdus merula*), drozd plavý (*Turdus philomelos*), drozd trskotavý (*Turdus viscivorus*), glezg hrubozobý (*Coccothraustes coccothraustes*), holub hrivnák (*Columba palumbus*), holub plúžik (*Columba oenas*), hrdlička poľná (*Streptopelia turtur*), jastrab krahulec (*Accipiter nisus*), jastrab lesný (*Accipiter gentilis*), kačica divá (*Anas platyrhynchos*), krakavec čierny (*Corvus corax*), kolibkárík čipčavý (*Phylloscopus collybita*), kolibkárík spevavý (*Phylloscopus trochilus*), kolibkárík sykavý (*Phylloscopus sibilatrix*), kôrovník dlhoprstý (*Certhia familiaris*), kukučka jarabá (*Cuculus canorus*), ľabtuška lesná (*Anthus trivialis*), muchárík bielokrký (*Ficedula albicollis*), muchár sivý (*Muscicapa striata*), mlynárka dlhochvostá (*Aegithalos caudatus*), myšiak lesný (*Buteo buteo*), penica čiernohlavá (*Sylvia atricapilla*), penica popolavá (*Sylvia curruca*), pinka lesná (*Fringilla coelebs*), pŕhľaviar čiernohlavý (*Saxicola torquata/rubicola*), oriešok hnedý (*Troglodytes troglodytes*), škorec lesklý (*Sturnus vulgaris*), škovránok poľný (*Alauda arvensis*), slávik červienka (*Erithacus rubecula*), slávik krovinový (*Luscinia megarhynchos*), sojka škriekavá (*Garrulus glandarius*), sova lesná (*Strix aluco*), sýkorka bielolíca (*Parus major*), sýkorka belasá (*Parus caeruleus*), sýkorka lesklohlavá (*Parus palustris*), stehlík konopiar (*Carduelis cannabina*), strakoš červenochrbtý (*Lanius collurio*), strnádka lúčna (*Miliaria calandra*), strnádka žltá (*Emberiza citrinella*), svrčiak riečny (*Locustella fluviatilis*), trasochvost biely (*Motacilla alba*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), vlha hájová (*Oriolus oriolus*), vrabec poľný (*Passer montanus*), vrana túlavá (*Corvus corone*), žlna sivá (*Picus canus*), žlna zelená (*Picus viridis*),
- migrujúce a zimujúce druhy: bocian čierny (*Ciconia nigra*), drozd čvíkotavý (*Turdus pilaris*), dudok chochlatý (*Upupa epops*), hýľ lesný (*Pyrrhula pyrrhula*), králiček zlatohlavý (*Regulus regulus*), krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*), myšiarka ušatá (*Asio otus*), škovránok stromový (*Lullula arborea*), stehlík čižavý (*Carduelis spinus*), stehlík pestrý (*Carduelis carduelis*), stehlík zelený (*Carduelis chloris*), strakoš sivý (*Lanius excubitor*), sýkorka uhliarka (*Parus ater*), volavka popolavá (*Ardea cinerea*), vrchárka modrá (*Prunella modularis*), žltochvost domový (*Phoenicurus ochruros*).

Z cicavcov európskeho významu sa v území pravidelne vyskytuje mačka divá (*Felis sylvestris*), plch lieskový (*Muscardinus avellanarius*). Z druhov národného významu: jež bledý (*Erinaceus concolor*), veverica stromová (*Sciurus vulgaris*). Významnou skupinou lesných živočíchov s nočnou aktivitou v starších lesoch sú netopiere. Doposiaľ je v území zaznamenaný výskyt 9 druhov: podkovár krpatý (*Rhinolophus hipposideros*), netopier čierny (*Barbastella barbastellus*), netopier hrdzavý (*Nyctalus noctua*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier stromový (*Nyctalus leisleri*), netopier veľkouchý (*Myotis bechsteinii*), netopier východný (*Myotis blythi*), ucháč sivý (*Plecotus austriacus*) a netopier (*Myotis mystacinus/brandthi/alcaethoe*).

Nelesná vegetácia – lúky a mokrade

Súčasťou územia sú aj dve doliny (spolu 21,07 ha) – Ťahanská dolina a Malá Ťahanská dolina – s nelesnou vegetáciou, ktorá je zastúpená prevažne Nížinnými a podhorskými kosnými lúkami (biotop európskeho významu 6510). Pravidelným kosením sú tieto lúky udržiavané v priaznivom stave, čo sa odráža na pestrosti zastúpených druhov. Z tráv tu rastú druhy ako ovsík obyčajný (*Arrhenatherum elatius*), lipnica lúčna (*Poa pratensis*), kostrava lúčna (*Festuca pratensis*), stoklas mäkký (*Bromus hordeaceus*). Bohato je tiež zastúpená skupina pestro kvitnúcich bylín, napr. ďatelina lúčna (*Trifolium pratense*), ľadenec rožkatý (*Lotus corniculatus*), zvonček konáristy (*Campanula patula*), mrkva obyčajná (*Daucus carota*). Na vlhších stanovištiach pristupujú druhy ako hrachor lúčny (*Lathyrus pratensis*), iskerník plazivý (*Ranunculus repens*).

Menším podielom sú zastúpené aj Psiarkové aluviálne lúky (biotop národného významu Lk7), tieto sú charakteristické druhmi ako psiarka lúčna (*Alopecurus pratensis*), ostrica líščia (*Carex vulpina*), kukučka lúčna (*Lychnis flos-cuculi*), nátržník plazivý (*Potentilla reptans*). Taktiež Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí (biotop národného významu Lk6) sú na podmáčaných stanovištiach viditeľné, prítomné sú angelika lesná (*Angelica sylvestris*), ostrica trsnatá (*Carex cespitosa*), túžobník brestový (*Filipendula ulmaria*), pichliač sivý (*Cirsium canum*).

V Ťahanskej doline sú umelo vybudované 2 malé jazierka, kde môžeme pozorovať komplex mokrad'ových biotopov, zastúpená je Vegetácia vysokých ostríc (biotop národného významu Lk10), Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharition (biotop európskeho významu 3150), Spoločenstvá bylín a šachorín eutrofných mokradí s kolísajúcou vodnou hladinou (biotop národného významu Vo8). Rastú tu druhy ako ostrica Buekova (*Carex buekki*), ostrica pobrežná (*Carex riparia*), čistec močiarny (*Stachys palustris*), kosatec žltý (*Iris pseudacorus*), vrbica vrbolistá (*Lythrum salicaria*), lipkavec močiarny (*Galium palustre*), kostihoj lekársky (*Symphytum officinale*), praslička močiarna (*Equisetum palustre*). Časť mokradí je tvorená aj krovinovou vegetáciou, rastie tu vrba sivá (*Carex cinerea*), vrba purpurová (*Salix purpurea*), vrba krehká (*Salix fragilis*), krušina jelšová (*Frangula alnus*). Priamo na hladine vody, prípadne s trvalou hladinou stagnujúcej vody môžeme vidieť druhy ako žaburinka menšia (*Lemna minor*), močiarka (*Batrachium* sp.), bahnička močiarka (*Eleocharis palustris*), psiarka kolienkatá (*Alopecurus geniculatus*).

Tieto vodné plochy boli vybudované ako zdroj vody pre zver (napájanie, bahniská), jedno z jazierok má kolmé brehy. Vzhľadom na výskyt obojživelníkov viazaných na tieto vodné plochy je potrebné časovo usmerniť činnosti súvisiace s ich plánovanou údržbou (vypúšťanie, čistenie).

V Malej Ťahanskej doline je charakter lúk silne ovplyvnený využívaním ľudí – aluviálne lúky boli v minulosti rozorané, časť stále slúži ako poličko pre zver, časť je zatrávnená, rastie tu však množstvo ruderálnych a niekoľko invázných druhov.

Hrozbou pre poloprirodný charakter a priaznivý stav biotopov je predovšetkým nevhodný spôsob využívania aluviálnych lúk v PR Ťahan.

Brehová vegetácia v okolí vodných tokov je zachovaná len na malej časti.

1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany

Predmetom ochrany chráneného územia je biotop európskeho významu Ls3.4 (91M0) Dubovo-cerové lesy.

Tab. 1 Predmety ochrany PR Ťahan

kód biotopu	kód Natura 2000 (biotop európskeho významu)	názov biotopu (podľa klasifikácie Európskej únie)
Ls3.4	91M0	Dubovo-cerové lesy Pannonian-Balcanic turkey oak-sessile oak forests

Počas mapovania lesných biotopov v r. 2014 (M. Slezák) nebol potvrdený výskyt biotopu Ls2.2 (91G0*) Dubovo-hrabové lesy panónske, ktorý je v SDF formulári uvádzaný ako predmet ochrany územia a predmet ochrany bol upravený podľa reálneho stavu z výsledkov mapovania.

Predmet ochrany tvoria ďalej biotopy druhov:

- biotopy druhov rastlín európskeho významu:
  - črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*)
- biotopy druhov živočíchov európskeho významu:
  - roháč obyčajný (*Lucanus cervus*)
  - fuzáč veľký (*Cerambyx cerdo*).

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Hodnotenie stavu biotopu a druhov európskeho významu, ktoré sú uvedené ako predmet ochrany, je spracované podľa správy v zmysle článku 17 smernice o biotopoch, medzinárodných záväzkov a cieľov stanovených v strategických dokumentoch Slovenskej republiky (SR),

Tab. 2 Hodnotenie stavu predmetov ochrany PR Ťahan

Hodnotenie biotopov							
biotop	reprezentatívnosť na lokalite	relatívna rozloha na lokalite	zachovanosť na lokalite	stav biotopu v území	stav biotopu v bioregiónu	cieľ ochrany	priorita
Ls3.4 91M0	B	B	B	B	U1	nutné zlepšenie stavu v území	vysoká

Vysvetlivky k tabuľke:

A – priaznivý – výborný, B – priaznivý – dobrý, C – nepriaznivý – narušený, D – nepriaznivý – nevyhovujúci
FV – priaznivý, U1 – nepriaznivý – nevyhovujúci, U2 – nepriaznivý – zlý (Polák, Saxa 2005)

Nastavenie priority cieľa ochrany je vo väzbe na stav biotopu v bioregiónu, tzn. v týchto konkrétnych prípadoch, keď je stav biotopu v celom bioregiónu nepriaznivý – zlý, je najvyššia priorita v rámci celého bioregiónu stav biotopu zlepšiť. Konkrétny cieľ ochrany je viazaný na stav biotopu v území. V prípade stavu biotopu priaznivý - výborný, je potrebné tento stav udržať, aby prípadné zhoršenie nemalo vplyv na celkové hodnotenie stavu biotopu v bioregiónu a v ostatných prípadoch je potrebné dosiahnuť zlepšenia stavu v území, čo môže prispieť k zlepšeniu stavu biotopu v bioregiónu.

Grafické znázornenie v tabuľke je vo forme „semafórových farieb“ – zelená znamená, že situácia je v poriadku, oranžová znamená stav pohotovosti, červená – pozor, situáciu je potrebné riešiť.

Tab. 4 Hodnotenie stavu predmetov ochrany PR Ťahan

Hodnotenie druhov							
druh	relatívna početnosť v území	zachovanosť populácie v území	stav izolovanosti populácie v území	celkový stav populácie v území	stav druhu na úrovni biogeografického regiónu	cieľ ochrany	priorita
<i>Cypripedium calceolus</i>	C	B	A	B	U1	nutné zlepšenie stavu v území	stredná
<i>Lucanus cervus</i>	B	B	B	B	FV	nutné zlepšenie stavu v území	stredná
<i>Cerambyx cerdo</i>	C	B	C	C	U1	nutné zlepšenie stavu v území	stredná

Vysvetlivky k tabuľke:

A – priaznivý – výborný, B – priaznivý – dobrý, C – nepriaznivý – narušený, D – nepriaznivý – nevyhovujúci

FV – priaznivý, U1 – nepriaznivý – nevyhovujúci, U2 – nepriaznivý – zlý

Nastavenie priority cieľa ochrany je vo väzbe na stav biotopu v bioregiónu. Konkrétny cieľ ochrany je viazaný na stav biotopu v území. V prípade stavu biotopu priaznivý - výborný, je potrebné tento stav udržať, aby prípadné zhoršenie nemalo vplyv na celkové hodnotenie stavu biotopu v bioregiónu a v ostatných prípadoch je potrebné dosiahnuť zlepšenia stavu v území, čo môže prispieť k zlepšeniu stavu biotopu v bioregiónu.

Grafické znázornenie v tabuľke je vo forme „semafórových farieb“ – zelená znamená, že situácia je v poriadku, oranžová znamená stav pohotovosti, červená – pozor, situáciu je potrebné riešiť.

Pri hodnotení stavu biotopu európskeho významu Ls3.4 Dubovo-cerové lesy (91M0) sme vychádzali z mapovania lesných biotopov v r. 2014. Z mapovania vyplýva, že lesný biotop je v nepriaznivom/narušenom stave a je nutné zlepšenie stavu v území. Väčšina porastov má nudálny charakter, biotopove sú najviac zachované hrebienkové časti v území. Stav biotopu v území je potrebné zlepšiť opatreniami uvedenými v kapitole 3.4.

Pri hodnotení populácie črievičníka papučkového (*Cypripedium calceolus*) sme vychádzali z monitoringu tohoto druhu, ktorý na lokalite prebieha od roku 2002. Okrem početnosti na jednotlivých lokalitách (ktorá sa pohybuje od niekoľkých jedincov po vyše 200 jedincov, avšak na jednotlivých lokalitách početnosť medziročne výrazne nekolíše) bol

sledovaný aj stav a charakter lokalít výskytu. Na jeho distribúciu v rámci lokality majú vplyv svetelné a mikroklimatické pomery. Taktiež predpokladáme významný vplyv obsahu živín v pôde, predovšetkým báz, keďže výskyt druhu je sústredený na päty svahov. Taktiež bol zrealizovaný vyhľadávací prieskum, na potvrdených lokalitách bol zavedený pravidelný monitoring. V ďalšom období by bolo potrebné zrealizovať výskum ekologických nárokov druhu na lokalite.

Celkový stav populácie druhu v území je hodnotený ako B priaznivý – dobrý.

Hodnotenie populácií druhov živočíchov európskeho významu uvedených ako predmet ochrany bolo robené na základe čiastkových údajov z výskumov v období rokov 2013 - 2015. Na populáciu druhu roháč obyčajný (*Lucanus cervus*) a fuzáč veľký (*Cerambyx cerdo*) má vplyv najmä stav lesného biotopu, najmä jeho štruktúra. Druh roháč obyčajný bol počas výskumu zaznamenaný na troch samplingových miestach v celkovom počte 11 jedincov. Fuzáč veľký bol zaznamenaný na dvoch miestach samplingu v celkovom počte 7 záznamov, jeho prítomnosť bola zaznamenaná na rozdiel od predošlého druhu aj na základe pobytových znakov. Z hľadiska hodnotenia priaznivého stavu druhov je potrebné monitoring druhov realizovať a parametre stavu populácií sledovať za dlhšie obdobie niekoľkých rokov ako aj v širšom území, na viacerých monitorovacích plochách. Nakoľko je výrazná väzba medzi biotopmi a druhmi, ktoré sú predmetmi ochrany, vo väčšine prípadov opatrenia na zlepšenie stavu lesných biotopov v území (dubovo-cerové lesy, dubovo-hrabové lesy karpatské, teplomilné ponticko-panónske dubové lesy na spraši a piesku) vyhovujú aj pre zlepšenie stavu cieľových druhov živočíchov. Špecifické opatrenia na dosiahnutie zlepšenia stavu biotopu druhov sú tiež zapracované do navrhovaných opatrení. Uvedené druhy chrobákov sú stanovištne viazané predovšetkým na presvetlené porasty pôvodných druhov drevín. Podmienkou prežitia xylofágnych a xylobiontných chrobákov a ďalších druhov hmyzu je dostatok odumretej drevnej hmoty a starých jedincov dubov v porastoch. Potrebné je preto cielene ponechávať staré listnaté stromy, najmä na presvetlených stanovištiach. Pri obnove porastov je potrebné ponechávať výstavky na vyťažených plochách. V častiach lesného porastu je potrebné ponechávať plochy nízkeho lesa resp. výmladkové jedince dubov.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Pre územie je významný aj výskyt biotopu európskeho významu Ls3.2 (91I0*) Teplomilné ponticko-panónske dubové lesy na spraši a piesku, ktorý bol vymapovaný v r. 2014 v rámci mapovania lesných biotopov. Stav biotopu je potrebné zlepšiť opatreniami navrhovanými v PS pre EFP 2 pre lesné biotopy.

Druhy živočíchov

Plocháč červený (*Cucujus cinnaberinus*). Druh európskeho významu. Vývoj tohto druhu prebieha vo vlhkom lyku padnutých listnatých, vzácnejšie aj ihličnatých stromov. Pozorované boli larvy pod kôrou padnutých dubov v centrálnej časti rezervácie počas oboch rokov mapovania. Kvalita biotopu na ploche rezervácie v 5. stupni ochrany je dobrá, s výskytom dostatočného množstva starých hrubých padnutých stromov. Tu je predpoklad zároveň dobrej kvality populácie, problémom je ale nedostatočná plocha samotnej rezervácie, resp. jej izolovanosť od okolitých lesných biotopov, ktoré sú hospodársky využívané s minimálnym množstvom ponechávanej padnutej ležaniny.

Kováčik fialový (*Limoniscus violaceus*). Druh európskeho významu. Larvy tohto kováčika potrebujú pre svoj vývin prízemné dutiny v starých práchnivejúcich listnatých stromoch (tiež výmladkové stromy). Dokladovaná bola jedna larva v dutine starého duba v roku 2015. Na stanovenie kvality populácie bude potrebný monitoring, kvalita biotopu na ploche rezervácie v 5. stupni ochrany je dobrá, s dostatočným počtom dutinových stromov. Problémom je podobne ako pri predošlom druhu izolovanosť a relatívne malá plocha rezervácie vzhľadom na potencionálne šírenie populácie.

Stav biotopu uvedených druhov chrobákov je potrebné/možné zlepšiť opatreniami navrhovanými v EFP 1 a v EFP 2 na základe opatrení 1.1, 1.2. a 4.1, 4.2.

Netopiere (Chiroptera): doteraz boli zaznamenané druhy podkovár krpatý (*Rhinolophus hipposideros*), netopier čierny (*Barbastella barbastellus*), netopier hrdzavý (*Nyctalus noctua*), netopier obyčajný (*Myotis myotis*), netopier stromový (*Nyctalus leisleri*), netopier veľkouchý (*Myotis bechsteinii*), netopier východný (*Myotis blythi*), ucháč sivý (*Plecotus austriacus*) a netopier (*Myotis mystacinus/brandthi/alcaho*). Ochrana tejto skupiny živočíchov na lokalite spočíva najmä v ochrane lesných biotopov a usmernení aplikácie chemických prípravkov v území. Vo všeobecnosti môžeme povedať, že čím starší a štrukturovanejší je lesný biotop, tým je jeho druhová bohatosť väčšia.

Stav biotopu uvedených druhov netopierov je potrebné/možné zlepšiť opatreniami navrhovanými v PS pre EFP 1 a EFP 2 – opatreniami a v EFP 3 na základe opatrení 2.1, 2.2, 3.1.1. a 4.1., 4.2. (kapitola 3.4.)

Obojživelníky (Amphibia) – biotopy rosničky zelenej (*Hyla arborea*), skokana štíhleho (*Rana dalmatina*) a zelených skokanov (*Rana* sp.), kunky červenobruchej (*Bombina bombina*), mloka bodkovaného (*Triturus vulgaris*) – ich ochrana spočíva v zabezpečení ochrany v EFP 3 na základe opatrení 2.1, 2.2, 3.1.1. a 4.1, 4.2. (kapitola 3.4.)

Motýle (Lepidoptera) - ohniváček veľký (*Lycaena dispar*), spriadač kostihojový (*Euplagia quadripunctaria*). Z druhov národného významu ohniváček prútnatcový (*Lycaena thesamon*) a bielopásovec hrachorový (*Neptis sappho*) - ich ochrana spočíva v zabezpečení ochrany v EFP 1, EFP 2 a EFP 3 na základe opatrení 2.1, 2.2 a 4.1, 4.2. (kapitola 3.4.)

Druhy rastlín

Kosatec dvojfarebný (*Iris variegata*) – chránený rastlinný druh, kvitnutie tohto druhu v EFP 1 doteraz nebolo pozorované, dôvodom sú pravdepodobne nevyhovujúce svetelné pomery. Pravidelný monitoring zatiaľ realizovaný nebol, z doterajších sledovaní populácie je možné konštatovať stabilný výskyt niekoľkých desiatok sterilných jedincov. Na základe týchto sledovaní nie je možné vyhodnotiť stav populácie druhu.

Chránené druhy z čeľade vstavačovité (*Orchidaceae*) – vstavač purpurový (*Orchis purpurea*), kruštík drobnolistý (*Epipactis microphylla*), kruštík modrofialový (*Epipactis purpurata*), kruštík širokolistý (*Epipactis helleborine*), prilbovka červená (*Cephalanthera rubra*), prilbovka biela (*Cephalanthera damasonium*) – sporadicky bola sledovaná početnosť týchto druhov na niektorých mikrolokalitách, ktorá sa pohybuje od niekoľkých jedincov po desiatky jedincov na každej mikrolokalite. Tieto sú situované roztrúsene v celej PR s ťažiskom výskytu na pätách svahov (podobne ako *Cypripedium calceolus*), na presvetlených miestach v porastoch, na okrajoch lesných ciest. Pravidelný monitoring populácií jednotlivých druhov, na základe ktorého by bolo možné zhodnotiť ich stav, doteraz realizovaný nebol a nie je ho teda možné vyhodnotiť.

1.7. Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa

Územie bolo vyhlásené v roku 2012, počas platnosti programu starostlivosti o les pre LC Lesy Rimavská Sobota (2007-2016). V roku 2017 sa realizujú práce v súvislosti s vyhotovením nového programu starostlivosti o les. Požiadavky ochrany prírody v súvislosti s cieľmi ochrany v PR boli predložené vyhotvovateľovi nového PSL, pričom sa predpokladajú aj rokovania s vlastníkom lesných pozemkov.

Zo strany vlastníka lesných pozemkov – Lesy SR, š.p. B.Bystrica, OZ Rimavská Sobota bola na OÚ B. Bystrica, Odbor opravných prostriedkov zaslaná v r. 2015 požiadavka na vyhlásenie lesov osobitného určenia, subkategória e) v 5. stupni ochrany.

Požiadavky ochrany prírody vyplývajú z celoplošného mapovania lesných biotopov, ktoré sa uskutočnilo v r. 2014 a sú smerované k celkovému zlepšovaniu ich stavu.

PR Ťahan sa nachádza v LHC Rimavská Sobota v LC Lesy Rimavská Sobota a zaberá lesné porasty – JPRL č. 139 (časť), 140 (časť), 141, 142, 144, 145, 146, 147, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156A, 156B, 157_01, 157_02, 160 (časť), 161, 162_01, 162_02, 163_01, 163_02, 164_11, 164_12, 164_20, 165_11, 165_12, 165_20. Všetky lesné porasty sú zaradené do kategórie hospodárskych lesov (PSL 2007-2016).

Zo skupín lesných typov prevláda *Fageto-Quercetum* - lesný typ 2306 Lipnicová buková dúbava s chlpaňou, 2315 Podsvahová (deluviálna) nitrofilná buková dúbava, 2310 Buková dúbava ťažkých pôd s ostricou horskou, *Carpineto-Quercetum* - lesný typ 1307 Mrvicová

hrabová dúbava na spraši. Menej sú zo slt *FQ* zastúpené lesné typy – 2307 Buková dúbava sprašových hĺn a spraši, 2312 Živná ostricová buková dúbava, 2311 Živná medničková buková dúbava, z slt *CQ* lesný typ 1308 Produkčná hrabová dúbava na spraši.

Väčšina porastov má pomerne rovnovekú, jednoetážovú štruktúru, v prípade zastúpenia hraba dosahuje tento v priemere nižšiu výšku v stromovej etáži oproti dubom. Hrab má dominantné zatúpenie v spodnej etáži aj v porastoch, ktoré sú viacetážové.

Súčasná veková rozptie lesov v PR Ťahan s výnimkov už obnovovaného lesného komplexu lesných porastov, kde je vek prvej porastovej skupiny od 100 do 120 rokov, sú ostatné lesné porasty vo vekovom rozptí 80 až 100 rokov. Mladšie porasty sú v malom zastúpení a nachádzajú len v južnej časti územia (40-70 rokov).

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory

2.1. Historický kontext

Územie bolo využívané lesohospodársky v podobnom rozsahu aj v minulosti. Na starých vojenských mapách (1764-1787) je viditeľná nižšia lesnatosť územia v dolinových častiach, čo zodpovedá predpokladu intenzívnejšieho využívania týchto lokalít ako pastvy. Drevinové zloženie bolo pravdepodobne tvorené dominantným zastúpením dubov, časť súčasných porastov je stále tvorená výmladkovými jedincami.

Z leteckých fotografií z roku 1950 (<http://mapy.tuzvo.sk/HOFM/>) je možné usudzovať, že v lesných porastoch bolo preferované veľkološné hospodárenie, čo potvrdzuje aj súčasná veková štruktúra lesných porastov.

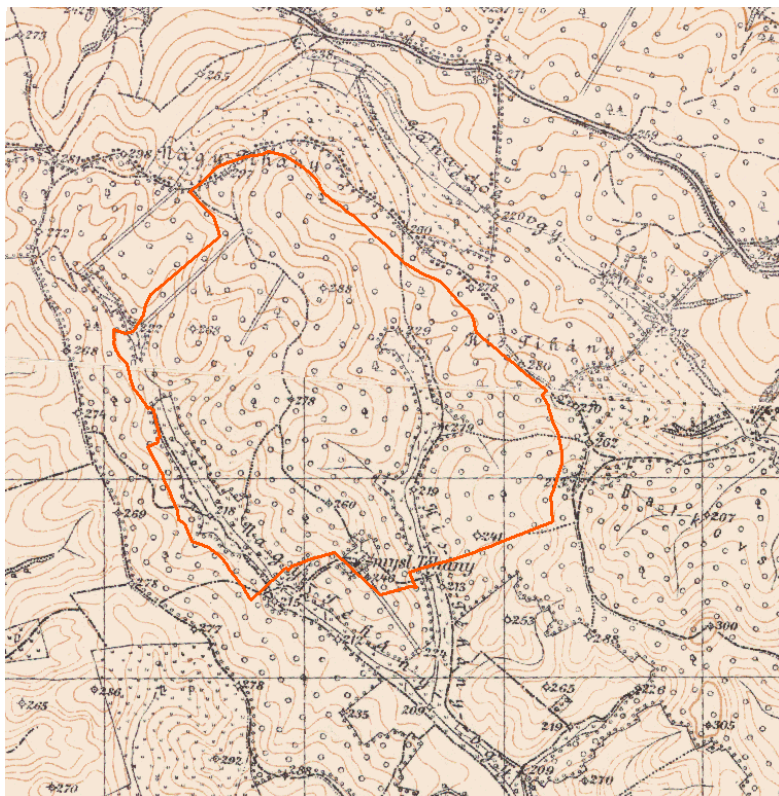
Pri okraji súčasnej hranice rezervácie sa nachádzala horáraň, ktorá bola využívaná približne už od rokov 1920-1930. V juhovýchodnej časti rezervácie bola kedysi aj lesná škôlka.

Obr. 5 Zobrazenie vegetácie na leteckej snímke z roku 1950. (<http://mapy.tuzvo.sk/HOFM/>)

Obr. 6 Mapa lokality z III vojenského mapovania r. 1920-1934 (reambulované)

Zdroj: <http://mapire.eu/en/>

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Prírodná rezervácia sa nachádza z vyše 93 % na lesných pozemkoch. V lesných porastoch sa hospodárilo v zmysle platného programu starostlivosti o lesy s platnosťou na roky 2007-2016 a nového na obdobie rokov 2017-2026. Vlastníkom a správcom pozemkov sú Lesy SR, š.p. Približne na 50 % plochy lesných porastov sú v pláne hospodárskych opatrení programu starostlivosti o lesy (2007-2016) predpísané výchovné ťažby. Až 70 % lesných porastov je vo veku 80-100 rokov, čo znamená, že sa dostávajú do veku začatia obnovných ťažieb. Pre PR je nevyhnutné aby obnova celého územia prebiehala postupne a pri ďalších obnovných postupoch nedošlo k výraznej prevahe mladých porastov. Celkove lesný komplex zaberá 24 lesných porastov, pri troch porastoch sa jedná len o ich časť.

Súčasťou územia sú aj dve doliny (spolu 21,07 ha) – Ťahanská dolina a Malá Ťahanská dolina – s nelesnou vegetáciou. Prevažná časť lúk v Ťahanskej doline je každoročne kosená, v Malej Ťahanskej doline je charakter lúk silne ovplyvnený využívaním ľudí – aluviálne lúky boli v minulosti rozorané, časť stále slúži ako poličko pre zver, časť je zatrávnená, rastie tu však množstvo ruderálnych a niekoľko invázijských druhov.

Hrozbou pre poloprirodný charakter a priaznivý stav biotopov je predovšetkým nevhodný spôsob využívania aluviálnych lúk v PR Ťahan (napr. mulčovanie, rozorávanie).

Brehová vegetácia v okolí vodných tokov je zachovaná len na malej časti.

Celé územie PR Ťahan je poľovnícky využívané. Poľovný revír spadá do srnčej poľovnej oblasti. Užívateľom poľovného revíru sú Lesy SR š.p.. Hlavný druhom poľovnej zveri je tu srnčia zver, ale vyskytuje sa tu aj jelenia, danielia a diviacia zver, z malej zveri zajac poľný a bažant poľovný.

Revír je pomerne dobre zazvereny, no napriek tomu tu k veľkým škodám na lesných a poľnohospodárskych pozemkoch nedochádza. Poľovnícke zariadenia - posedy, krmelce, soliská, ktoré sa v chránenom území nachádzajú, v súčasnom rozsahu nemajú negatívny vplyv na priaznivý stav biotopov a chránené druhy rastlín a živočíchov.

Obr. 7 Lúky v Ťahanskej doline

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

Na dosiahnutie cieľov ochrany je možné vyčleniť zásady a opatrenia z hľadiska nasledovných faktorov:

1. Lesné hospodárstvo
2. Poľnohospodárska činnosť - využívanie trvalých trávnych porastov
3. Poľovníctvo
4. Monitoring
5. Verejnosť

1. Lesné hospodárstvo

- lesy v území sú dlhodobe lesnícky využívané,
- lesohospodárske zásahy majú zásadný vplyv na stav predmetov ochrany, je možné ich hodnotiť v pozitívnom aj v negatívnom vplyve,
- pôvodná introdukcia je v prípade stanovištne nepôvodných ihličnatých drevín (borovica lesná) antropogénneho pôvodu,
- agát biely a pajaseň žliazkatý je možné považovať v území za náhodný výskyt (neúmyselný) – v prípadoch týchto drevín sa jedná o faktor s negatívnym vplyvom na

predmet ochrany,

- legislatívne predpoklady – zákon NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch v znení neskorších predpisov, program starostlivosti o les,
- kapacitné predpoklady – sú dané systémom organizácie štátneho lesného hospodárstva, kapacity organizácie Lesy SR.

2. Poľnohospodárska činnosť – využívanie trvalých trávnych porastov

- na stav lúčnych biotopov vyskytujúcich sa v území má pozitívny vplyv pravidelné obhospodarovanie kosením,
- je potrebné zamedziť rozorávaniu lúk, resp. nezvyšovať podiel už rozoraných plôch,
- prípadnou alternatívou je prepásanie lúk – v súčasnosti však nie je predpoklad takéhoto využívania územia,
- potrebné je realizovať mapovanie invázných druhov rastlín, zabezpečiť ich odstránenie a realizovať opatrenia proti ich šíreniu,

3. Poľovníctvo

- antropogénna činnosť, v území prítomná dlhodobo,
- na predmety ochrany nemá v súčasnom rozsahu priamy negatívny vplyv,
- odvodený negatívny vplyv spočíva v možnom šírení invázných a ruderálnych druhov z krmovísk,
- využívanie existujúcich, umelo vybudovaných mokradí,
- zabezpečiť starostlivosť o krmoviská, ktoré sú často zdrojom šírenia invázných a ruderálnych druhov

4. Monitoring

- realizáciu aktivít na zameraných na pravidelný monitoring druhov a biotopov európskeho významu a na jeho základe doplnenie predmetov ochrany,
- zlepšiť hodnotenie priaznivého stavu populácií druhov *Cypripedium calceolus*, *Lucanus cervus*, *Cerambyx cerdo*.

5. Verejnosť

- zvýšiť informovanosť verejnosti o význame lokality.

Podrobnejšie spracovanie navrhovaných opatrení je uvedené v kapitole 3.4.

3. Ciele starostlivosti a opatrenia na ich dosiahnutie

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory a zóny

PR Ťahan sme rozčlenili na tri ekologicko-funkčné priestory (EFP). EFP 1 tvorí bezzásahová časť PR (výmera – 6,05 ha) s 5. stupňom ochrany, EFP 2 (výmera – 283,85 ha) tvoria lesné pozemky v 2. stupni ochrany a do EFP 3 (výmera – 21,07 ha) sú zaradené trvalé trávne porasty.

V zmysle vyhlášky o PR je EFP 1 súčasťou zóny A, EFP 2 a EFP 3 súčasťou zóny D.

Dlhodobým/strategickým cieľom je: **Priblíženie sa čo najviac pôvodnému charakteru a štruktúre lesných biotopov a udržanie / zlepšenie populácií druhov rastlín a živočíchov európskeho a národného významu v priaznivom stave.**

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory a zóny

V súlade s víziou pre danú lokalitu sú operatívne ciele starostlivosti nasledovné:

Operatívny cieľ 1: V EFP 1 dosiahnuť zlepšenie stavu biotopu európskeho významu 91M0 Dubovo cerové lesy a druhov živočíchov roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), fuzáč veľký (*Cerambyx cerdo*) z kategórie B do kategórie A cez bezzásahový režim v území a pri druhu rastliny črievičník papučkový (*Cypripedium calceolus*) dosiahnuť zlepšenie stavu z kategórie B do kategórie A cez špecializovaný manažment na miestach jeho výskytu.

Operatívny cieľ 2: V EFP 2 dosiahnuť zabezpečenie zachovania cieľového zastúpenia drevín v dubových porastoch a takej štruktúry porastov, aby sa stav biotopu zlepšil z kategórie B do kategórie A a vytvorili sa podmienky pre zlepšenie stavu druhov, tvoriacich predmet ochrany, z kategórie B do kategórie A.

Operatívny cieľ 3: V EFP 3 zabezpečiť pravidelné kosenie lúk a zamedziť ďalšiemu rozorávaniu lúk na políčka pre zver.

Operatívny cieľ 4: V EFP 2 a EFP 3 usmerniť poľovné využívanie PR v súlade s cieľmi ochrany.

Operatívny cieľ 5: V EFP 1, EFP 2, EFP 3 zabezpečiť realizáciu aktivít zameraných na pravidelný monitoring druhov a biotopov európskeho a národného významu a na jeho základe doplnenie predmetov ochrany.

Operatívny cieľ 6: Zvýšiť informovanosť verejnosti o význame lokality.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

V súčasne platnom programe starostlivosti o les a v modeloch hospodárenia nie sú (okrem časti lesného porastu 149 - pôvodná PR) požiadavky ochrany prírody uplatnené. Tieto budú predložené vyhotovovateľovi nového PSL v r. 2026 a predpokladá sa séria rokovaní

s vlastníkom pozemkov a vyhotovovateľom na ich zapracovanie do PSL na roky 2027-2036. Doteraz sa opatrenia, týkajúce sa obhospodarovania pozemkov v PR vo väčšom rozsahu nerealizovali. Mimo lokality s piatym stupňom ochrany bolo riešené len časové usmernenie obnovnej ťažby lokalitách výskytu *Cypripedium calceolus* a ponechávanie stromov na dožitie na obnovných prvkoch v lesných porastoch, na základe dohody s Lesnou správou Rimavská Sobota.

V PSL na ďalšie roky platnosti by sme chceli uplatniť nasledovné zásady obhospodarovania lesných porastov:

- obnovu lesných porastov realizovať maloplošnou formou podrastového hospodárskeho spôsobu so šírkou obnovného prvku menšou ako 2 výšky porastu, po vzájomnej dohode medzi odborným lesným hospodárom Lesov SR, š.p. a ŠOP SR, ak to umožnia podmienky stanovišťa;
- clonné ruby realizovať trojfázovým obnovným postupom, po vzájomnej dohode medzi odborným lesným hospodárom Lesov SR, š.p. a ŠOP SR, ak to umožní stav porastu a stanovište;
- v rámci prirodzenej obnovy podporovať dub letný;
- ponechať na dožitie min. 5 stromov obnovovanej etáže na ha;
- ponechať stojacu a odumretú drevnú hmotu (tzv. ležaninu) v objeme min. 20m³ na ha;
- vybrať podľa stavu obnovy porastu a stanovištných podmienok v spolupráci so ŠOP SR skupinky stromov, ktoré sú napr. ekonomicky menej zaujímavé (poškodené jedince) a ponechať ich ako skupinku výstavkov na dožitie, čím budú zabezpečovať funkciu vhodných biotopov pre druhy tvoriace predmet ochrany;
- vykonávať obnovnú ťažbu v období od 1.8. do 28.2 (mimohniezdne obdobie).

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

1. Lesné hospodárstvo	
Operatívny cieľ 1: V EFP 1 dosiahnuť zlepšenie stavu biotopu európskeho významu 91M0 Dubovo-cerové lesy a druhov živočíchov roháč obyčajný (<i>Lucanus cervus</i>), fuzáč veľký (<i>Cerambyx cerdo</i>) z kategórie B do kategórie A cez bezzásahový režim v území a pri druhu rastliny črievičník papučkový (<i>Cypripedium calceolus</i>) dosiahnuť zlepšenie stavu z kategórie B do kategórie A cez špecializovaný manažment na miestach jeho výskytu.	
Merateľný ukazovateľ plnenia: Dosiahnutý do roku 2047 stav A biotopu 91M0 a druhov naň viazaných – <i>Cerambyx cerdo</i> a <i>Lucanus cervus</i> a druhu <i>Cypripedium calceolus</i> .	
opatrenie	Zachovať bezzásahový režim v porastoch zóny A s dostatkom vhodných biotopov pre druhy <i>Cerambyx cerdo</i> a <i>Lucanus cervus</i> .
1.1.	Merateľný indikátor plnenia: zlepšenie stavu predmetov ochrany zo stavu kategórie B do kategórie A.

číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	Termín	zodpovednosť	Zdroje	EFP
1.1.1.	Realizácia opatrení v zmysle platnej PSL	EFP1 - bezzásah	r. 2018-2025, následne 2026-2047	Lesy SR, š.p.	Rozpočet Lesy SR	1
1.1.2	Pravidelné kontrolovanie stavu biotopu a druhov tvoriacich predmet ochrany územia	zrealizované kontroly územia – zamerané na zmenu stavu predmetov ochrany	2018-2047	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	rozpočet ŠOP SR	1
opatrenie 1.2	Realizovať špecializovaný manažment pre druh <i>Cypripedium calceolus</i> na západnej hrane zóny A pri lesnej ceste. Merateľný indikátor plnenia: zlepšenie stavu druh <i>Cypripedium calceolus</i> zo stavu kategórie B do kategórie A.					
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	Termín	zodpovednosť	Zdroje	EFP
1.2.1	Rokovanie so zhotoviteľom PSL o účelovom výbere vybraných jedincov hrabu na ploche 0,5 ha v poraste 149 – od jeho JZ hrany popri ceste	dohodnutie podmienok na zlepšenie stavu druhu <i>Cypripedium calceolus</i> – zapracovanie tejto možnosti do PSL	2025-2026	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	rozpočet ŠOP SR	1
1.2.2	účelový výber vybraných jedincov hrabu (po dohode so ŠOP SR) na celkovej ploche 0,5 ha s cieľom presvetlenia porastu	presvetlený porast na ploche 0,5 ha, vytvorené podmienky pre druh <i>Cypripedium calceolus</i>	2027 - 2036	Lesy SR, š.p., ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	Rozpočet Lesy SR (opatrenia z PSL), ŠOP SR, prípadne iné zdroje (OPKŽP) – opatrenia nad rámec PSL	1
Operatívny cieľ 2: V EFP 2 dosiahnuť zabezpečenie zachovania cieľového zastúpenia drevín v dubových porastoch a takej štruktúry porastov, aby sa stav biotopu 91M0 zlepšil z kategórie B do kategórie A a vytvorili sa podmienky pre zlepšenie stavu druhov, tvoriacich predmet ochrany, z kategórie B do kategórie A.						
Merateľný ukazovateľ plnenia: Dosiahnutý do roku 2047 stav A biotopu 91M0 a druhov naň viazaných – <i>Cerambyx cerdo</i> , <i>Lucanus cervus</i> a <i>Cypripedium calceolus</i> .						
opatrenie 2.1.	Dosiahnuť vyhotovenie, schválenie a realizáciu PSL tak, aby bolo podporené cieľové drevinové zloženie a štruktúra lesných biotopov – vo všetkých lesných porastoch v zóne D, čím bude zlepšený stav biotopov Ls3.4, Ls3.2 a Ls2.1. Merateľný indikátor plnenia: PSL v súlade so záujmami ochrany prírody, vytvorený predpoklad pre zlepšenie stavu biotopov a dosiahnutie stavu A.					
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
2.1.1	Realizácia opatrení v zmysle platnej PSL	EFP2 – vykonané zásahy v zmysle PSL, bez významného negatív. vplyvu na	r. 2018-2025	Lesy SR, š.p. (v rámci schváleného PSL)	Rozpočet Lesy SR (v rámci schváleného PSL)	2

		predmet ochrany				
2.1.2	Vypracovanie návrhu hospodárskych opatrení v lesných porastoch PR a jeho predloženie vyhotovovateľovi PSL (na roky 2027-2036 a následne 2037-2046)	návrh hospodárskych opatrení pre lesné porasty v zóne D	2026, 2036, 2046	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	rozpočet ŠOP SR	2
2.1.3	Rokovanie so zhotoviteľom PSL o začlenení návrhu hospodárskych opatrení – požiadaviek OPaK smerujúcich k zlepšeniu priaznivého stavu biotopov, a biotopov druhov	zapracovanie požiadaviek OPaK do PSL	2026-2027 2036-2037 2046-2047	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	rozpočet ŠOP SR	2
2.1.4	Realizácia opatrení v zmysle platnej PSL	úprava drevinového zloženia, podpora duba letného v prirodzenej obnove porastov, podpora štruktúry biotopov, zlepšenie stavu lesných biotopov	2027-2047	Lesy SR, š.p. (opatrenia v rámci schváleného PSL), činnosti nad rámec bežného obhospodarovania v zmysle PSL – realizované až po zabezpečení financovania zo strany ŠOP SR	Rozpočet Lesy SR (opatrenia z PSL), ŠOP SR, príp iné zdroje (OPKŽP) – opatrenia nad rámec PSL	2
2.1.5	Pravidelné kontrolovanie stavu lesných biotopov v území	zrealizované kontroly územia – zamerané na zmenu stavu lesných biotopov	2027-2047	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	rozpočet ŠOP SR	2
opatrenie	Dosiadnuť vyhotovenie, schválenie a realizáciu PSL tak, aby bol zlepšovaný priaznivý (cieľový) stav biotopov druhov, ktoré sú predmetom ochrany.					
2.2.	Merateľný indikátor plnenia: PSL v súlade so záujmami ochrany prírody, zlepšenie stavu druhov, ktoré sú predmetom ochrany územia.					
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
2.2.1	Realizácia opatrení v zmysle platnej PSL	vykonané zásahy v zmysle PSL, bez významného negatív. vplyvu na predmet ochrany	r. 2018-2025	Lesy SR, š.p. (v rámci schváleného PSL)	Rozpočet Lesy SR (v rámci schváleného PSL)	2
2.2.2	spoločná (Lesy SR a ŠOP SR) identifikácia častí porastu, v ktorých budú ponechané vybrané skupinky stromov (napr. poškodené stromy) ako výstavky na dožitie, na	návrh lokalít na ktorých budú ponechané vybrané skupinky stromov na dožitie, predpoklad pre	2026, 2036, 2046	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	rozpočet ŠOP SR	2

	zabezpečenie vhodných lokalít pre zachovanie druhov <i>Lucanus cervus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i>	zlepšenie stavu druhov <i>Lucanus cervus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i>				
2.2.3	Rokovanie so zhotoviteľom PSL o návrhu lokalít z aktivity 2.2.2 a jeho začlenení do PSL	zapracovanie požiadaviek OPaK do PSL	2026-2027 2036-2037 2046-2047	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	rozpočet ŠOP SR	2
2.2.4	Realizácia opatrení v zmysle platnej PSL	vytvorenie podmienok pre zlepšenie stavu druhov <i>Lucanus cervus</i> , <i>Cerambyx cerdo</i>	2027-2047	Lesy SR, š.p. (opatrenia v rámci schváleného PSL), činnosti nad rámec bežného obhospodarovania v zmysle PSL – realizované až po zabezpečení financovania zo strany ŠOP SR	Rozpočet Lesy SR (opatrenia z PSL), ŠOP SR, prípadne iné zdroje (OPKŽP) – opatrenia nad rámec PSL	2
2.2.5	Pravidelné kontrolovanie stavu druhov tvoriacich predmet ochrany územia	zrealizované kontroly územia – zamerané na zmenu stavu predmetov ochrany	2027-2047	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	rozpočet ŠOP SR	2

2. Poľnohospodárska činnosť – obhospodarovanie trvale trávnych porastov

Operatívny cieľ 3: V EFP 3 zabezpečiť pravidelné kosenie lúk a zamedziť ďalšiemu rozorávaniu lúk na políčka pre zver.

Merateľný ukazovateľ plnenia: Neznižovanie výmery nelesných biotopov európskeho a národného významu.

opatrenie 3.1.	Zabezpečenie pravidelného kosenia existujúcich lúk a tým vytvoriť podmienky pre udržanie priaznivého stavu biotopov Lk1 (6510), Lk7, Lk6.					
	Merateľný indikátor plnenia: pokosená plocha lúk v ha, udržaný priaznivý stav biotopov.					
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
3.1.1.	Zabezpečenie pravidelného kosenia existujúcich lúk aj s následným odstránením pokosenej biomasy mimo lokalitu, po jej preschnutí	pokosená plocha TTP, nenahromadená starina, udržaný stav biotopov	2018-2047	Lesy SR, š.p., ŠOP SR	rozpočet Lesy SR, ŠOP SR, iné zdroje (napr.	3

	(termín kosenia: do konca júna)				OPKŽP)	
opatrenie	Dohodou s vlastníkom zamedziť ďalšiemu rozorávaniu lúk ako políčok pre zver, a prípadnú rekultiváciu už existujúcich.					
3.2.	Merateľný indikátor plnenia: Dohoda o využívaní existujúcich TTP, neznižovanie výmery trávnych porastov v území.					
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
3.2.1.	V spolupráci a po dohode s Lesmi SR, š.p. vypracovanie dohody s cieľom zamedziť ďalšiemu rozorávaniu lúk ako políčok pre zver	dohoda o využívaní existujúcich TTP	2018-2019	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	rozpočet ŠOP SR	3
3.2.2.	Realizácia opatrení v zmysle dohody s vlastníkom pozemkov	Jasne rozlíšené plochy TTP a políčok pre zver – orná pôda, nerozširovanie ornej pôdy na úkor trávnych porastov	trvalý	Lesy SR, š.p.	rozpočet Lesy SR, š.p.	3

3. Poľovníctvo

Operatívny cieľ 4: V EFP 2 a EFP 3 usmerniť poľovné využívanie PR v súlade s cieľmi ochrany.

Merateľný ukazovateľ plnenia: Usmernené poľovné využívanie územia, bez negatívneho vplyvu na predmety ochrany – eliminácia invázných druhov v okolí krmovísk, šetrné využívanie mokradí s ohľadom na výskyt obojživelníkov.

opatrenie 4.1. Usmerniť s vlastníkom/užívateľom využívanie existujúcich mokradí (termín čistenia).

Merateľný indikátor plnenia: zachovanie populácií obojživelníkov a vegetácie mokradí.

číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	Termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
4.1.1.	Vypracovanie dohody o usmernení využívania mokradí v PR s ohľadom na požiadavky OPaK	dohoda o usmernení využívania mokradí v PR (časové usmernenie ich vypúšťania, rozsah čistenia)	2018-2019	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	rozpočet ŠOP SR	3
4.1.2	Realizácia opatrení (termín a rozsah čistenia mokradí) v zmysle dohody s vlastníkom pozemkov	zachovanie populácií obojživelníkov a vegetácie mokradí	2018-2047	Lesy SR, ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	rozpočet ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina, iné zdroje (napr. OPKŽP)	3

opatrenie 4.2.		Mapovanie invázných druhov rastlín v okolí krmovísk a poľovných zariadení a ich odstraňovanie.				
číslo aktivity		Merateľný indikátor plnenia: Neprítomnosť invázných a ruderálnych druhov v okolí krmovísk a poľovných zariadení.				
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
4.2.1.	Zabezpečenie kapacít na mapovanie invázných druhov rastlín	dohoda na zmapovanie invázných a nepôvodných druhov rastlín	2018-2019	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	Rozpočet ŠOP SR	2, 3
4.2.2	Podrobné mapovanie invázných a nepôvodných druhov rastlín v okolí krmovísk a poľovných zariadení a návrh ich odstraňovania	mapa výskytu invázných a nepôvodných druhov rastlín na podklade lokalizácie krmovísk a poľovných zariadení	2018-2019	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	Rozpočet ŠOP SR	2, 3
4.2.3	Realizácia odstraňovania invázných druhov rastlín v prípade ich identifikácie – spôsobom podľa súčasne platnej legislatívy	realizácia opatrení, neprítomnosť invázných a nepôvodných druhov rastlín v okolí krmovísk a poľovných zariadení	2018-2047 (podľa potreby)	Lesy SR – druhy uvedené vo vyhláske – príloha č. 2a; ostatné druhy ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	Rozpočet Lesy SR/Rozpočet ŠOP SR	2, 3

Všetky požiadavky nad rámec bežného obhospodarovania, t.j. ponechanie minimálne 10 stromov obnovovanej etáže na dozitia, ktoré si vyžadujú zvýšené náklady, budú realizované až po poskytnutí finančných prostriedkov zo strany ochrany prírody.

4. Monitoring

Operatívny cieľ 5: V EFP 1, EFP 2, EFP 3 zabezpečiť realizáciu aktivít zameraných na pravidelný monitoring druhov a biotopov európskeho a národného významu a na jeho základe doplnenie predmetov ochrany.

Merateľný indikátor plnenia: Aktuálne údaje o stave predmetov ochrany, aj vzhľadom k realizovaným opatreniam.

opatrenie	Zabezpečiť pravidelný monitoring druhov európskeho a národného významu.					
5.1.	Merateľný indikátor plnenia: Výstupy z monitoringu a výskumu, údaje o stave druhov tvoriacich predmety ochrany.					
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	Zodpovednosť	zdroje	EFP
5.1.1.	Vyhľadanie kapacít a zabezpečenie dohody o spolupráci monitoringu druhov európskeho a národného významu (pre druhy ktoré nie sú predmetom interného monitoringu)	dohoda o spolupráci s výskumným pracoviskom	2018-2047	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	Rozpočet ŠOP SR	1,2,3
5.1.2.	Realizácia monitoringu v zmysle dohody z aktivity 4.1.1 a vypracovanie správy z monitoringu s návrhom na doplnenie predmetov ochrany.	údaje o populácii druhov a ich stave, záznamy v KIMS, výstupná správa	2018-2047 (realizácia monitoringu) každých 5 rokov (výstupná správa)	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina, zazmluvnený partner	Rozpočet ŠOP SR	1,2,3
5.1.3	Zabezpečenie výskumu stanovištných podmienok pre <i>Cypridium calceolus</i> – ekologické nároky na lokalite	údaje o ekologických nárokoch druhu, správa z výskumu	2020-2023, následne každých 5 rokov	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	Rozpočet ŠOP SR	1,2
5.1.4	Zabezpečenie pravidelného monitoringu na existujúcich TML v rámci interného monitoringu (<i>Cypridium calceolus</i> - TML_CyprCalc_140 a <i>Rana dalmatina</i> TML_RanaDalm_040)	vyplnené formuláre v KIMS, údaje o stave druhov	2018-2047	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	Rozpočet ŠOP SR	1,2
opatrenie	Doplniť predmety ochrany PR.					
5.2.	Merateľný indikátor plnenia: Zoznam navrhovaných predmetov ochrany zistených na základe reálneho výskytu a monitoringu druhov.					
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
5.2.1.	Vypracovať podklady na doplnenie predmetov ochrany PR	zoznam navrhovaných predmetov ochrany do SDF	2024	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	Rozpočet ŠOP SR	1,2,3

5. Zvýšiť informovanosť verejnosti o význame lokality.

Operatívny cieľ 6: Zvýšiť informovanosť verejnosti o význame lokality.

Merateľný ukazovateľ plnenia: Zníženie negatívnych vplyvov v území, vhodné využívanie územia s ohľadom na jeho predmety ochrany.

opatrenie 6.1.	Zabezpečiť informovanosť širšej verejnosti o význame lokality.					
	Merateľný indikátor plnenia: Miesta pre šírenie informácií o PR Ťahan pre verejnosť.					
číslo aktivity	opis aktivity	výstup – indikátor plnenia aktivity	termín	zodpovednosť	zdroje	EFP
6.1.1.	Dohodnúť možnosť poskytovania informačných materiálov v rámci mestskej časti Bakta, vybavenie propagačnými materiálmi	informačné materiály poskytované v mestskej časti Bakta	2018 - 2020	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	Rozpočet ŠOP SR	1,2,3
6.1.2	Stretnutia s vlastníckmi a užívateľmi, propagácia územia širokej verejnosti	zorganizované akcie a podujatia	2018-2047	ŠOP SR S CHKO Cerová vrchovina	Rozpočet ŠOP SR	1,2,3

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

Plnenie aktivít by malo byť kontrolované a vyhodnocované každoročne v závere roka na úrovni Správy CHKO, v súlade s harmonogramom navrhovaných opatrení. Vyhodnotenie PS s vlastníkom pozemkov (Lesy SR š.p.) bude uskutočnené počas doby platnosti PS (2018-2047) každých 5 rokov.

Harmonogram aktivít a plán vyhodnocovania

Opatrenie	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047
1.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.1.2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
1.2.1								x	x																					
1.2.2										x	x	x	x	x	x	x	x	x	x											
2.1.1	x	x	x	x	x	x	x	x																						
2.1.2									x										x											x
2.1.3									x	x									x	x									x	x
2.1.4										x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.1.5										x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.1	x	x	x	x	x	x	x	x																						
2.2.2									x										x											x
2.2.3									x	x									x	x									x	x
2.2.4										x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
2.2.5										x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

5. Použité podklady a zdroje informácií

Projekt ochrany PR Ťahan, r. 2009 (doplnenie r. 2010), ŠOP SR, S CHKO Cerová vrchovina REZERVAČNÁ KNIHA Prírodnej rezervácie Ťahan

STANOVÁ V., VALACHOVIČ M., 2002: Katalóg biotopov Slovenska. DAPHNE – Inštitút aplikovanej ekológie, Bratislava, 225 str.

ZÁKON NR SR 543/2002 z 25.júna 2002 o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

VYHLÁŠKA Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č.24/2003 z 31.1. 2003 v znení neskorších predpisov, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny

VYHLÁŠKA Krajského úradu životného prostredia v Banskej Bystrici č. 4/2012 z 5. apríla 2012, ktorou sa vyhlasuje prírodná rezervácia Ťahan

PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA SR 2007-2013

ATLAS KRAJINY SR, 2002

LESNÝ HOSPODÁRSKY PLÁN pre LC Lesy Rimavská Sobota, s platnosťou od 1.1.2007

Program starostlivosti o CHA Čenkov, 2015, ŠOP SR, Správa CHKO Dunajské luhy

Rámcové zásady starostlivosti o druhy európskeho významu (pracovný materiál ŠOP SR)

POLÁK P., SAXA A., 2005: Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica, 736 s.

Výstupy z mapovania v území PR r. 2014:

Mapovanie lesných biotopov v zmysle metodického pokynu r. 2013 – Ing. M.Slezák, PhD.

Mapovanie záujmových skupín chrobákov (Coleoptera) – Mgr. Roman Cséfalvy, PhD.

Faunistický prieskum motýľov, Branislav Endel, Ján Ošust

Záverečná správa z prieskumu netopierov na lokalite UEV Ťahan, Ing. Ervín Hapl

Výstupy z mapovania v území PR r. 2015:

Mapovanie nelesných biotopov, Ing. Richard Hrivnák, PhD.

Stanovisko k cieľovým druhom ÚEV – druhom európskeho významu v územiach európskeho významu PR Ťahan, PR Dálovský močiar a PR Pokoradzské jazierka a predbežný návrh opatrení, ktorými by bolo možné dosiahnuť zlepšenie ich stavu, r. 2015, Mgr. Roman Cséfalvy, PhD.

<http://gis.nlcsk.org/lgis/>

<http://mapy.tuzvo.sk/HOFM/>

<http://mapire.eu/en/>

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov

6.3. Mapa využitia územia

6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov

6.5. Mapa zón

6.6. Mapy navrhovaných opatrení starostlivosti na jednotlivých parcelách alebo jednotkách priestorového rozdelenia (JPRL, LPIS)

6.7. Porastová mapa územia

6.1 Mapa predmetov ochrany

Legenda

BIOTOPY

 neurčený biotop

 Lk1

Nížinné a podhorské kosné lúky

 Lk10 + Lk7 + Lk6

Vegetácia vysokých ostríc + Psiarkové aluviálne lúky +
Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí

 Lk10 + Lk7 + Vo2 + Vo6

Vegetácia vysokých ostríc + Psiarkové aluviálne lúky + Prírodné
eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo
ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharition
Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí

 Ls2.1

Dubovo-hrabové lesy karpatské

 Ls2.1 + Ls3.2 + Ls3.4

Dubovo-hrabové lesy karpatské + Teplomilné ponticko-panónske
dubové lesy na spraši a piesku

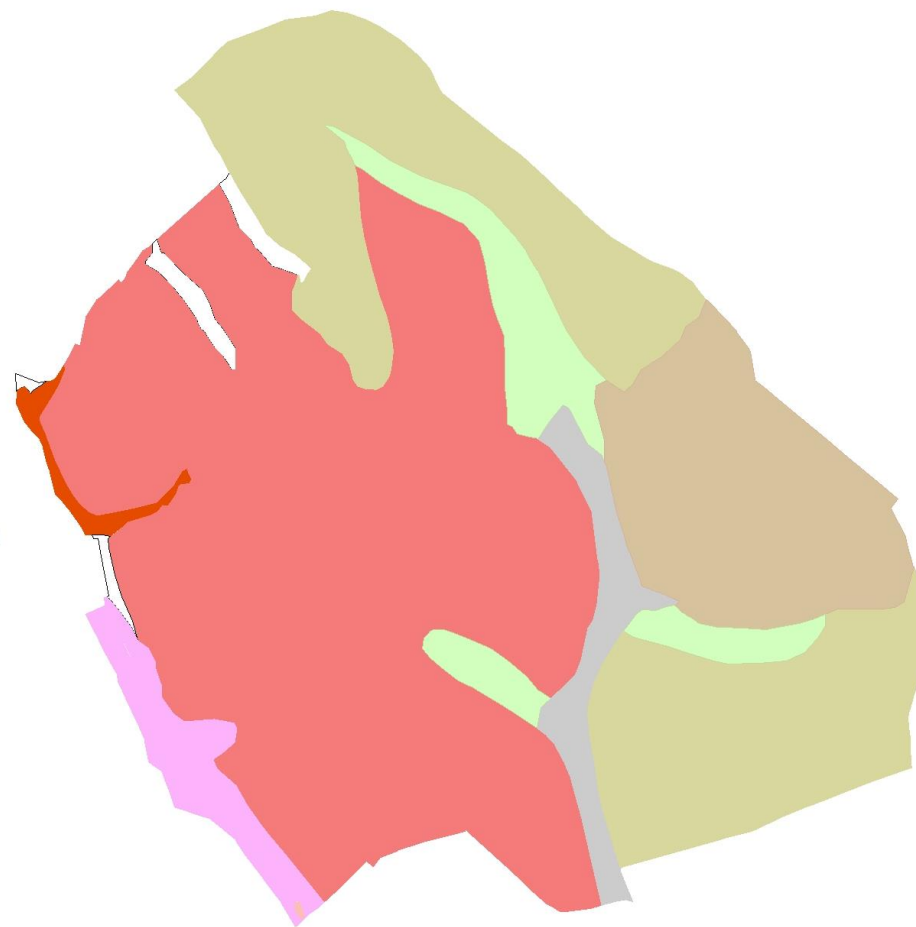
 Ls3.4

Dubovo-cerové lesy

 Ls3.4 + Ls2.1

Dubovo-cerové lesy + Dubovo-hrabové lesy karpatské

 X5 Úhory a extenzívne obhospodarované poli

<http://gis.nlcsk.org/lgis/>
Tematické spracovanie © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, S CHKOCV 2015

6.1 Mapa predmetov ochrany

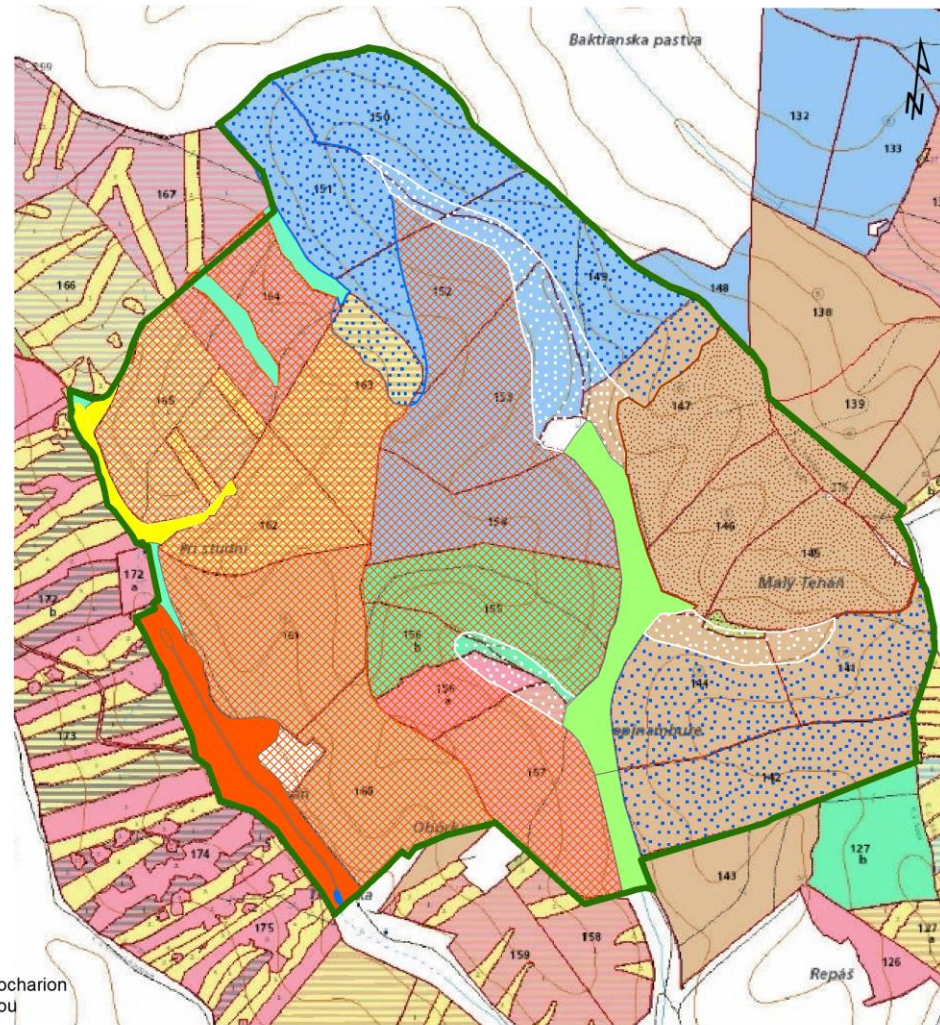
Legenda

PR Ťahan_biotopy

KOD

- neurčený biotop
- Lk1
- Lk10 +Lk7 + Lk6
- Lk10 + Lk7 + Vo2 + Vo8
- Ls2.1
- Ls2.1 + Ls3.2 + Ls3.4
- Ls3.4
- Ls3.4 + Ls2.1
- X5 - Úhory a extenzívne obhospodarované polia
- hranica PR Ťahan

Ls2.1 Dubovo-hrabové lesy karpatské
 Ls3.2 Teplomilné ponticko-panónske dubové lesy na spraši a piesku
 Ls3.4 Dubovo-cerové lesy
 Lk1 Nížinné a podhorské kosné lúky
 Lk6 Podmáčané lúky horských a podhorských oblastí
 Lk7 Psiarkové aluviálne lúky
 Lk10 Vegetácia vysokých ostríc
 Vo2 Prírodné eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúčich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharion
 Vo8 Spoločenstvá bylín a šachorín eutrofných mokradí s kolísajúcou vodnou hladinou

<http://gis.nlcsk.org/gis/>
 Tematické spracovanie © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, S CHKO CV, 2016

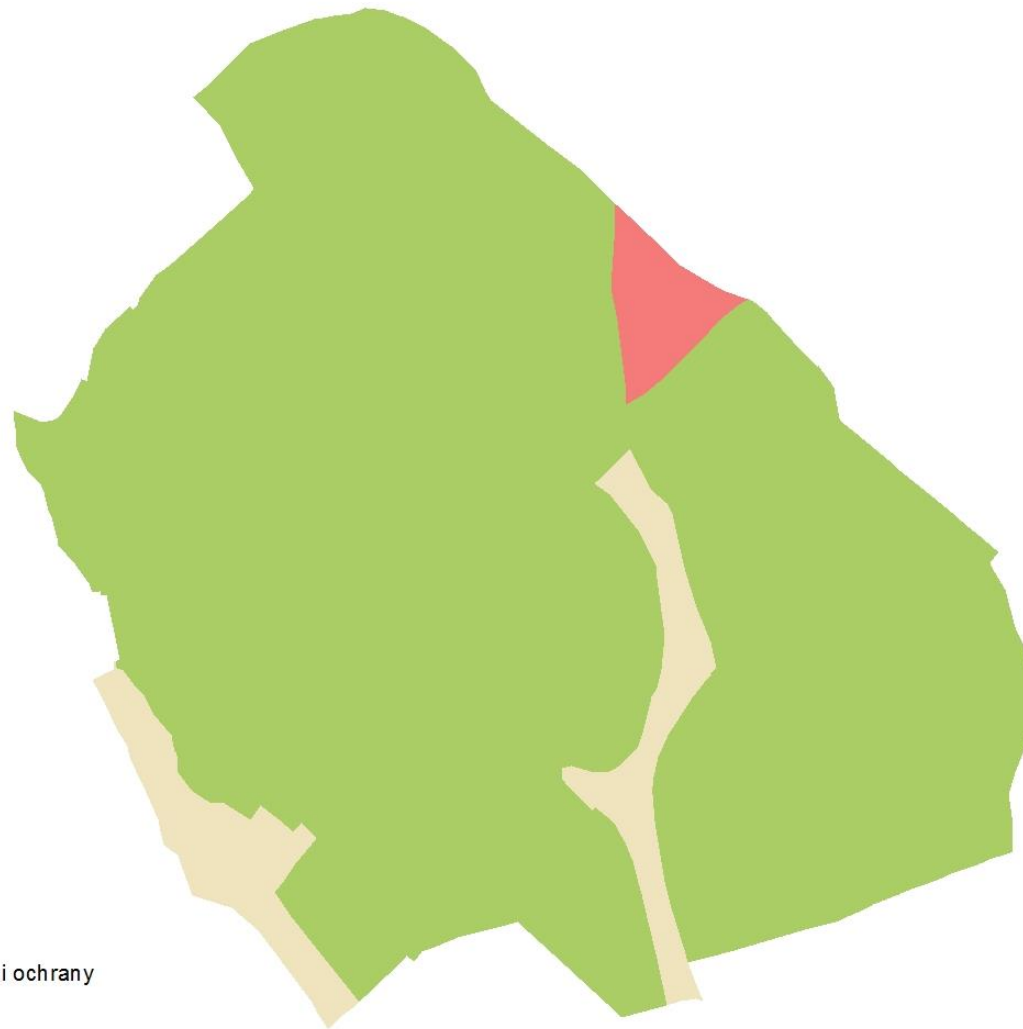
6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov

Celé územie je vo vlastníctve štátu alebo štátnej organizácie Lesy SR a užívateľom a správcom je organizácia Lesy SR, preto nie je potrebné mapu vyhotovovať.

6.3. Mapa využitia územia

Využitie územia je totožné s rozdelením na EFP a z toho dôvodu nie je potrebné mapu vyhotovovať.

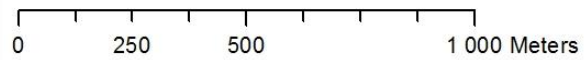
6.4 Mapa ekologicko-funkčných priestorov

Legenda

EFP

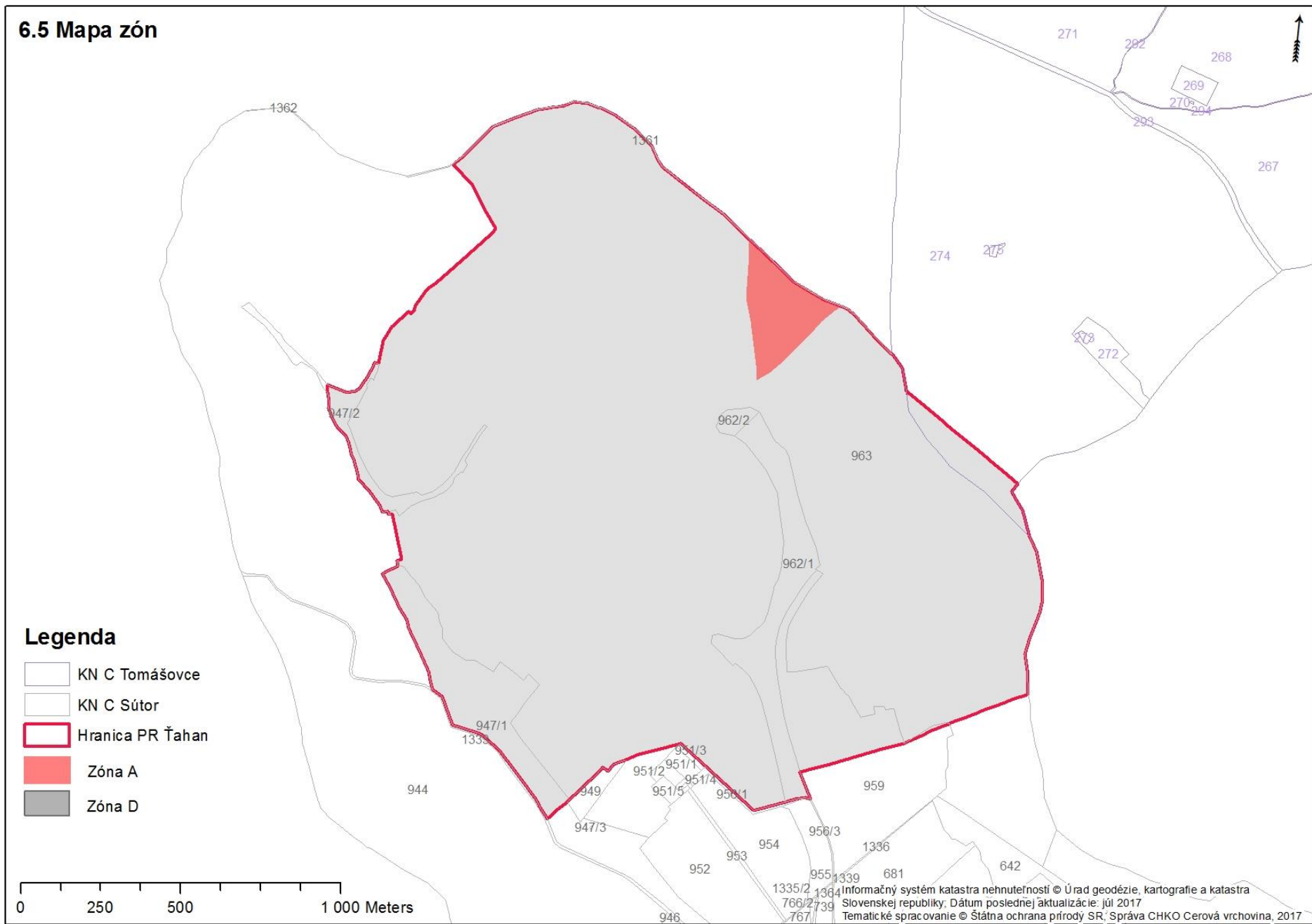
- 1 - bezzásahová časť
- 2 - lesné pozemky v druhom stupni ochrany
- 3 - trvalé trávne porasty

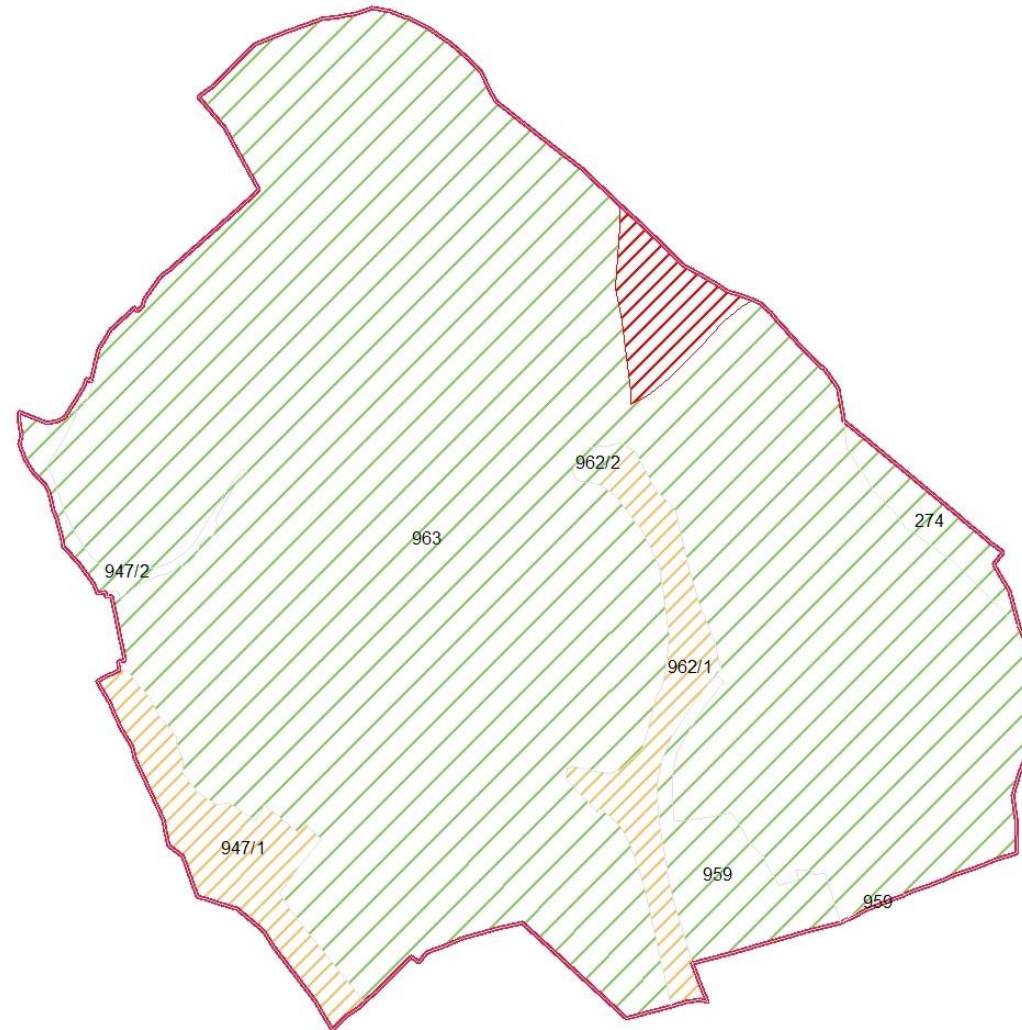
© Štátna ochrana prírody SR, S CHKO CV, 2017

6.5 Mapa zón

6.6 Mapa navrhovaných opatrení starostlivosti na jednotlivých ekologicko-funkčných priestoroch a parcelách (KN C)

Legenda

- KN C
- Hranica PR Ťahan

EFP

- 1 - bezzásahová časť
opatrenia: 1.1, 1.2, 5.1, 5.2, 6.1
- 2 - lesné pozemky v druhom stupni ochrany
opatrenia: 2.1, 2.2, 4.2, 5.1, 5.2, 6.1
- 3 - trvalé trávne porasty
opatrenia: 3.1, 3.2, 4.1, 4.2, 5.1, 5.2, 6.1

0 250 500 1 000 Meters

Informačný systém katastra nehnuteľností © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky. Dátum poslednej aktualizácie: júl 2017
Tematické spracovanie © Štátna ochrana prírody SR, Správa CHKO Cerová vrchovina, 2017

